



Kehitysyhteistyön leikkaukset vaikeuttavat miljoonien elämää

ELÄMME MAAILMASSA, jossa kahdeksan rikkainta ihmistä omistaa enemmän kaikesta varallisuudesta kuin maapallon köyhin puolikas¹, lähes 800 miljoonaa elää äärimmäisessä köyhyydessä ja saman verran ihmisiä on aliravittuja². Konflikteja, poliittista ja talouden epävakautta ruokkiva eriarvoisuus kasvaa, eikä YK:ssa sovittujen kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttaminen onnistu ilman lisäresursseja.

Kehitysyhteistyö on tärkeää erityisesti kaikkein köyhimmille ihmisille, mutta se ei yksin riitä. Kestävä kehitys edellyttää myös rakenteellisia muutoksia, kuten veroparatiisien kitkemistä ja reilua kauppapolitiikkaa. Oireiden sijaan on pureuduttava syihin. Tämä on poliittisten päättäjien vastuulla.

Kaksi vuotta sitten Suomen hallitus leikkasi kehitysyhteistyön lähes puoleen. Ilman siirtymäaikaa toimeenpannut jättileikkaukset vaikuttavat suoraan miljoonien kaikkein köyhimpien ihmisten elämään. Ne kolhivat myös Suomen kansainvälistä mainetta.

Suomalaisten tuki kehitysyhteistyölle on vankkaa. Kannatus ei ole merkittävästi vaihdellut edes taloudellisen taantuman aikana, vaan noussut tasaisesti vuodesta 2010 lähtien. Uusimman mittauksen mukaan **jopa 85 prosenttia suomalaisista pitää kehitysyhteistyötä tärkeänä**. Entistä useampi olisi myös valmis nostamaan rahoitusta.³

Käsillä on suurin muutos Suomen kehityspolitiikassa sitten 1990-luvun lamavuosien. Valtion talousarvion käsittely sekä ensi vuonna eduskunnalle annettava raportti kehityspoliittisen ohjelman toimeenpanosta tarjoavat erinomaisen mahdollisuuden käydä keskustelua siitä, miten autamme kaikkein köyhimpiä ihmisiä, joita muut rahavirrat eivät tavoita. Samalla on varmistettava, että rahojen käyttö on tehokasta ja avointa ja niillä saavutetaan kestäviä kehitystuloksia. Kehitysyhteistyön tehostamisella ei kuitenkaan pystytä paikkaamaan suuria leikkauksia. **Tämä vaatii konkreettista suunnitelmaa siitä, miten kehitysyhteistyön määrärahat nostetaan 0,7 prosentin tavoitteeseen.**

1 Oxfam raportti: An economy for the 99% (2017)

2 The Sustainable Development Goals Report 2017

3 UM:n taloustutkimuksella teettämä Suomalaisten mielipiteet kehitysyhteistyöstä tutkimusraportti 2017

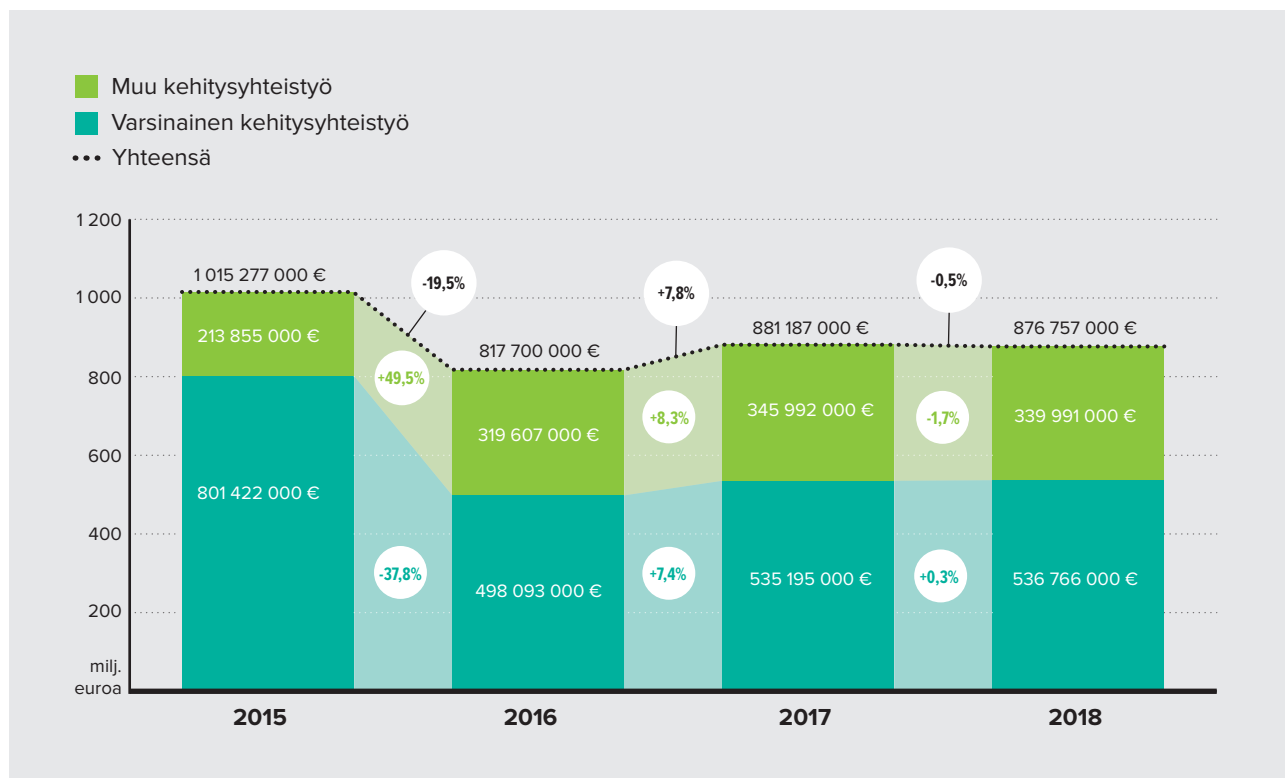
Vähemmän apua kaikkein köyhimmille

SIPILÄN HALLITUS ON ohjelmassaan sitoutunut saavuttamaan kansainvälisen tavoitteen ohjata 0,7 prosenttia bruttokansantulosta kehitysyhteistyöhön. Suomi jää leikkausten myötä tästä kauaksi. Putoamme pohjoismaisesta viiteryhmästäme, sillä naapureistamme Ruotsi, Norja ja Tanska ovat jo saavuttaneet tavoitteen. Kun kehitysyhteistyöstä leikattiin viimeksi yhtä dramaattisesti, kesti rahoituksen kurominen edes leikkauksia edeltävälle tasolle yli kaksikymmentä vuotta.

Erityisen huolestuttavaa on, että **kaikkein köyhimmille maille menevän avun osuus laski 0,22 prosentista**

vuonna 2015 vain 0,15 prosenttiin bruttokansantulosta vuonna 2016. Köyhimpien maiden osuuden ei odoteta merkittävästi nousevan tällä hallituskaudella, vaan se pysyy noin 0,16 prosentissa.

Suomen kehitysyhteistyön maksatukset laskivat 0,55 prosentista vuonna 2015 0,44 prosenttiin bruttokansantulosta vuonna 2016. Vuoden 2017 bruttokansantulo-osuuden arvioidaan olevan 0,4 prosenttia. Kokonaisuudessaan kehitysyhteistyön ennustetaan säilyvän keskimäärin 0,39 prosentin tasolla vuosina 2018–2021, mikä on kaukana 0,7 prosentin tavoitteesta.



Kaavio 1. Varsinaisen kehitysyhteistyön budjetti on vuosien 2015 ja 2018 välillä pudonnut yli 30 prosenttia. Muun kehitysyhteistyön budjetti on sen sijaan noussut 59 prosenttia. Vuoden 2018 budjetin osalta luvut ovat 10.8.2017 julkaistun VM:n ehdotuksen mukaisia.

Mihin kehitysyhteistyön leikkaukset osuivat?

KEHITYSYHTEISTYÖN LEIKKAUKSET kohdistettiin varsinaiseen kehitysyhteistyöhön, eli toimintaan, jonka moni suomalaisista mieltää perinteisenä köyhyyden vähentämistyönä – tukena kehitysmaiden koulutukselle, terveydenhuollolle ja demokratian vahvistamiselle. Samaan aikaan muiden kehitysyhteistyöksi raportoitavien kulujen osuus on noussut merkittävästi.

Kehitysyhteistyön leikkaukset eivät jakautuneet tasaisesti. Niiden kohdentamista ei myöskään päätetty tutkimuksiin tai arvioihin perustuen, vaan ne ovat Suomen kehityspolitiikkaa pitkälle tulevaisuuteen muokkaavia poliittisia valintoja. Valtiontalouden tarkastusvirasto julkaisi keväällä 2017 Suomen monenkeskistä apua tarkastelevan arvion. Sen mukaan leikkaukset kohdentuvat erikoisesti, sillä ulkoministeriössä tehty strateginen analyysi kertoo tehokkaim-

pien vastaanottajien – kuten Unicefin, UNDP:n ja Maailmanpankin – olevan suurimpien leikkausten kohteena⁴.

Ulkoministeriön teettämät riippumattomat arvioinnit osoittavat, että ohjelmataukea saavien kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyö on monipuolista ja kustannustehokasta. Tästä syystä järjestöjen tukea tulee lisätä. Järjestöjen työllä on todettu olevan huomattavia vaikutuksia muun muassa konfliktien vähenemiseen ja naisten aseman paranemiseen – molemmat Suomen kehityspolitiikan tärkeitä painopisteitä⁵.

4 Tuloksellisuustarkastuskertomus Monenkeskinen kehitysyhteistyö. Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomukset 6/2017

5 Lisätietoa kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyöstä Kepan tietoisuuskysely: Kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyö nyt

- ◆ Maa- ja aluekohtaisen kehitysyhteistyön budjetti laskee vuosien 2015 ja 2018⁶ välillä 45 prosenttia (234,4 miljoonasta 128,2 miljoonaan). Maksatuksien osalta pudotus on ollut loivempi, noin 20 prosenttia vuosien 2015 ja 2016 välillä.
- ◆ Monenkeskisen kehitysyhteistyön budjetti, jolla rahoitetaan esimerkiksi YK-järjestöjä ja kehitysrahoituslaitoksia, laskee noin 38 prosenttia vuosien 2015 ja 2018 välillä (268,6 miljoonasta 166,3 miljoonaan).
- ◆ Maailmanpankin ja alueellisten kehitysrahoituslaitosten maksatukset laskivat 2015-2016 huimat 49 prosenttia ja YK-järjestöjen tuki 53 prosenttia⁷. Maailmanpankin köyhimmille maille suunnattu IDA-rahoitus putosi 64 prosentilla.
- ◆ Budjettiin luotiin vuonna 2016 uusi kehitysyhteistyön finanssisijoitukset -momentti ja sille ohjattiin 140 miljoonaa euroa, josta valtaosa suunnattiin valtion omistamalle kehitysrahoitusyhtiö Finnfundille. Vuonna 2018 finanssisijoitusmuotoisen kehitysyhteistyön budjetti on 130 miljoonaa euroa, eli noin 15 prosenttia Suomen kaikesta avusta.
- ◆ Vaikka Suomi korostaa kehityspolitiikassaan naisten ja tyttöjen oikeuksia, leikattiin näissä teemoissa toimivien YK-järjestöjen yleistukia rajusti. Pudotus oli maksatuksissa vuosien 2015 ja 2016 välillä UNDP:n osalta 94 prosenttia, UNEP:lta 81 prosenttia, Unicefiltä 65 prosenttia, UNFPA:lta 43 prosenttia ja UNWomenilta 29 prosenttia.
- ◆ Vuonna 2018 kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle ja kehitysyhteistyötiedotukselle sekä kuntasektorin kehitysyhteistyölle on budjetoitu 65 miljoonaa euroa, eli noin 7 prosenttia Suomen kaikesta, tai noin 12 prosenttia varsinaisesta kehitysyhteistyöstä. Tämä on 43 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2015.
- ◆ Ilmastokestävyttä edistävän kehitysyhteistyön arvo on pudonnut 245 miljoonasta eurosta vuonna 2015 189⁸ miljoonaan euroon vuonna 2016 ja laskun ennakoidaan jatkuvan 165 miljoonaan euroon vuonna 2017. Pudotus vuodesta 2015 vuoteen 2017 on kolmannes. Tämä tarkoittaa, että myös Suomen kansainvälinen ilmatorarahoitus laskee⁹.

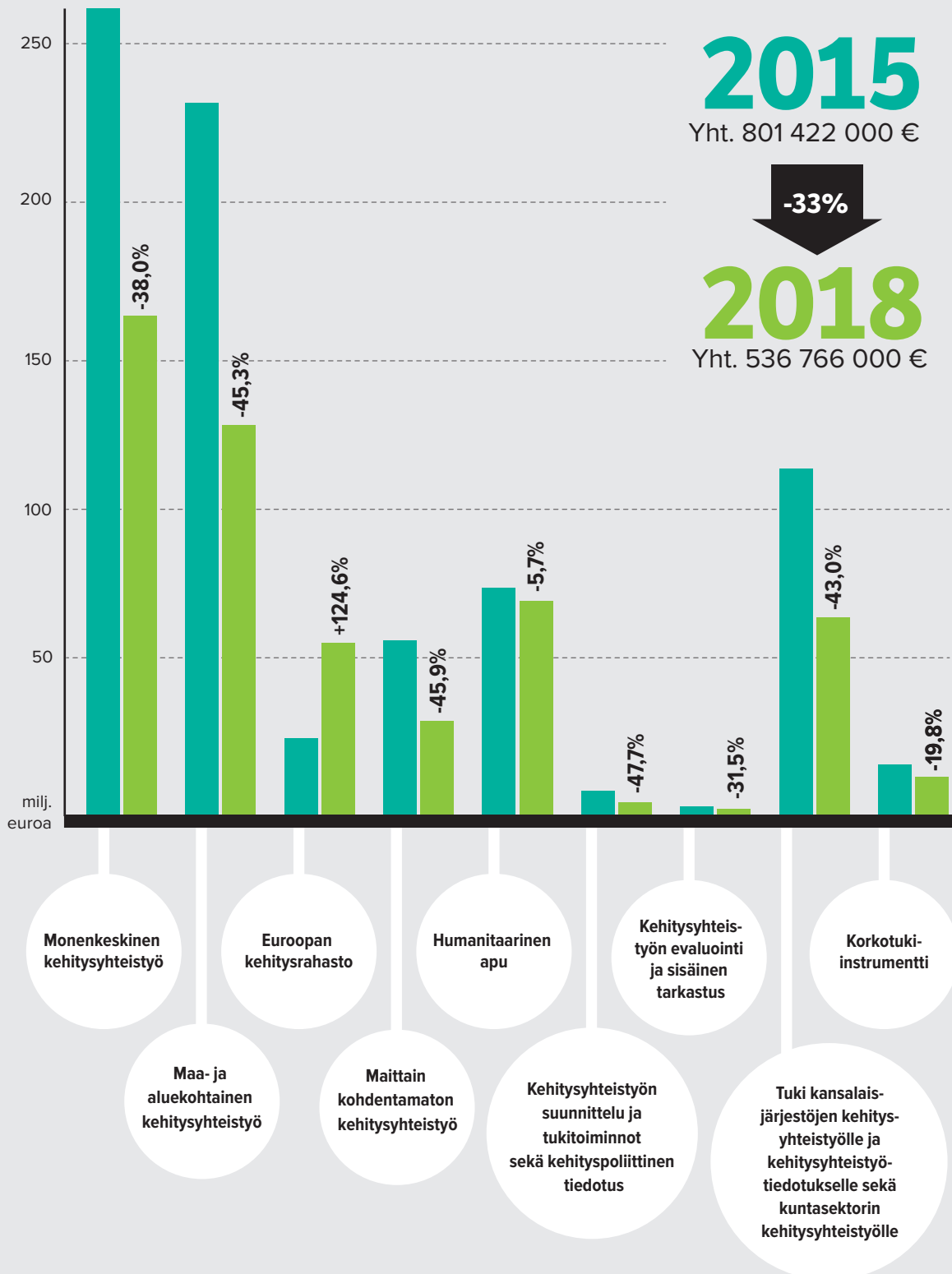
6 Vuoden 2018 budjetin osalta luvut ovat 10.8.2017 julkaistun VM:n ehdotuksen mukaisia

7 UM taulukko 5. Yleistuet monenkeskisille yhteistyökanaville, kehitysyhteistyöksi laskettavat maksatukset 2009-2016. (Viitattu 23.8.2017)

8 Ulkoministeriö, 25.8.2017, sähköposti, OECD DAC ODA-raportoinnissa tarkentunut luku

9 "Ilmastokestävyttä edistävän kehitysyhteistyön arvo" ja Suomen kansainvälinen ilmatorarahoitus ovat kaksi eri asiaa. Suomen ilmatorarahoitukseksi lasketaan esimerkiksi kehitysyhteistyöhankkeista vain suoraan ilmastonmuutoksen hillintää tai siihen sopeutumista tukeva osuus, joka voi olla esimerkiksi 25 tai 75 prosenttia hankkeen kokonaiskustannuksista. Talousarvioesityksessä mainittu "ilmastokestävyttä edistävän kehitysyhteistyön arvo" koostuu sen sijaan kaikesta kehitysyhteistyörahoituksesta, joissa on mukana ilmastokomponentti.

VARSINAINEN KEHITYSYHTEISTYÖ



Kaavio 2. Varsinaisen kehitysyhteistyön määrärahojen jakautuminen vuonna 2015 ja 2018. Leikkaukset kohdentuivat erityisesti maakohtaiseen, monenkeskiseen ja kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyöhön.

**238 miljoonaa
euroa vähemmän
tyttöjen ja naisten
oikeuksiin**

Erityispainotuksesta huolimatta tyttöjä ja naisia tuetaan vähemmän

HALLITUKSEN SELONTEOSSA Suomen kehityspolitiikan painopisteiksi määritellään: 1.) naisten ja tyttöjen oikeudet, 2.) kehitysmaiden oman talouden ja hyvinvoinnin vahvistuminen, 3.) yhteiskuntien demokraattisuus ja toimintakyky sekä 4.) ruokaturvan, veden ja energian sekä ja luonnonvarojen kestävä käyttö. Eduskunnalle raportoidaan ensi vuonna kehityspoliittisen selonteon toimeenpanosta. Tämä tarjoaa erinomaisen mahdollisuuden käydä monipuolista keskustelua Suomen kehityspolitiikasta.

Vaikka tyttöjen ja naisten oikeuksien sanotaan olevan kehityspolitiikkamme tärkein painopiste, on rahoitus leikkausten myötä romahtanut **536,8 miljoonasta eurosta vuonna 2014 ensin 428,8 miljoonaan vuonna 2015 ja 298,7 miljoonaan vuonna 2016¹⁰. Tämä tarkoittaa peräti 44 prosentin pudotusta**. Sukupuolten välistä tasa-arvoa tukevaan työhön menevän rahoituksen suhteellinen osuus Suomen kaikesta kehitysyhteistyöstä on laskenut 44 prosentista 31 prosenttiin¹¹.

Suomi haluaa kansainvälisen trendin mukaisesti houkutella yrityksiä entistä enemmän mukaan kehitysyhteistyöhön. Tukea yksityiselle sektorille on kehitysyhteistyön finanssisijoitusten myötä lisätty merkittävästi.

Apuvaroja käytetään nyt yksityisen rahan houkuttelijana ja lisäresurssien vivuttajana. On selvää, ettei kestävä kehityksen tavoitteita saavuteta ilman yksityisen sektorin osallistumista. Kuitenkin **vain noin kaksi prosenttia yritysten ulkomaan investoinneista suuntautuu vähiten kehittyneisiin maihin¹²**. Yksityiset rahavirrat eivät tavoita kehitysmaiden köyhimpiä ihmisiä.

Myös hallitusohjelma nostaa kehitysmaiden oman yritystoiminnan sekä veropohjien vahvistamisen kehityspolitiikan keskiöön. Käytännössä Suomen kehitysyhteistyön välineet ja kanavat kuitenkin korostavat suomalaisten yritysten roolia.

Vuonna 2018 yksityisen sektorin tukeen ollaan ohjaamassa merkittävä, noin 15 prosentin siivu Suomen kaikesta kehitysyhteistyöstä. On ensiarvoisen tärkeää, että kehityspolitiikan tavoitteet ja yhteiset arvot¹³ sekä tuloksellisen kehitysyhteistyön pelisäännöt¹⁴ kuten avoimuus ja tilivelvollisuus ohjaavat kaikkea toimintaa. Suomalaisten on myös voitava seurata veroeurojensa käyttöä sekä mitä konkreettisia kehitystuloksia rahoilla saadaan aikaan.

10 Suomen kehitysyhteistyön maksatukset OECD DAC Gender Equality Marker 1 and 2 yhteenlaskettuna. Ulkoministeriö, sähköposti 29.6.2017.

11 UM taulukko 1. Kehitysyhteistyön määrärahat ja maksatukset vuosina 1989-2016. (Viitattu 23.8.2017)

12 Kuin laittaisi rahaa pankkiin. Kepan ajankohtaiskatsaus 2016

13 Valtioneuvoston selonteko VNS 1/2016 vp. Suomen kehityspolitiikka, s.12.

14 The Busan Partnership for Effective Development Co-operation

Muistaako kukaan Pariisin sopimusta? Ilmastorahoitus laskussa

KOSKA SUOMEN ilmastorahoitus katetaan kehitys yhteistyön määrärahoista, ovat mittavat leikkaukset vähentäneet myös tukeamme kehitysmaiden ilmastotoimiin. Suomi on myöntänyt ilmastorahoitusta vuodesta 2010 saakka, ja vuonna 2015 sen osuus kehitys yhteistyöstä oli 115 miljoonaa euroa. Rahoituksen odotetaan laskevan¹⁵ huomattavasti vuoden 2016 osalta.

Ilmastorahoituksen tason arvioinnista ja seurannasta on tullut entistä vaikeampaa. Vielä vuosien 2013, 2014 ja 2015 talousarvioesityksiin¹⁶ sisältyi arvio Suomen ilmastorahoituksen osuudesta varsinaista kehitys yhteistyötä. Vuoden 2016 esityksessä määrällistä arviota ei ole. Vuosien 2017 ja 2018 talousarvioesityksissä ilmastorahoituksen on korvannut arvio ”ilmastokestävyttä edistävstä kehitys yhteistyöstä”. Suomen kansainvälisesti OECD:lle, EU:lle ja YK:n ilmasopimukselle raportoiman ilmastorahoituksen lähtökohtana on, että toimet tukevat ilmastomuutoksen hillintää tai siihen sopeutumista kehitysmaissa.

Ilmastokestävyttä edistävän kehitys yhteistyön arvo, joka siis sisältää Suomen ilmastorahoituksen ja muuta kehitys yhteistyötä, on laskenut vuoden 2015 toteutuneesta 245 miljoonasta eurosta vuoden 2016 toteutuneeseen 189¹⁷ miljoonaan euroon. Laskun arvioidaan jatkuvan, sillä vuodelle 2017 ennakoitu luku on 165 miljoonaa euroa¹⁸. Pudotusta vuosien 2015 ja 2017 välillä olisi siis noin kolmannes, 80 miljoonaa euroa.

Suomi ohjaa ilmastorahoitusta kehitysmaihin yhä enemmän finanssisijoitusten kautta. Talousarvioesityksessä 2018 linjataan, että Suomen investointimuotoinen kehitys yhteistyö painottuu ilmastotoimenpiteisiin. Vaarana on, että finanssisijoitukset painottuvat kaupallisesti houkuttelevampaan ilmastomuutoksen hillintään, jolloin sopeu-

tumisrahoituksen osuus laskee¹⁹. Sopeutumisrahoitusta kaipaavat erityisesti ilmastomuutoksesta eniten kärsivät köyhimmät ja haavoittuvimmat ihmiset.

19 Katso esimerkiksi YK:n ympäristöohjelman Adaptation Finance Gap Report 2016.

Suomen tulee:

- ✓ Laatia konkreettinen suunnitelma ja aikataulu kehitys yhteistyömäärärahojen nostamisesta 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta ja sitoutua sen toimeenpanoon jo tällä hallituskaudella.
- ✓ Tukea kehitys yhteistyöllä kaikkein köyhimpiä ihmisiä ja ohjata kansainvälisen sitoumuksensa mukaisesti vähintään 0,2 prosentin bruttokansantulo-osuus avusta kaikkein köyhimpiin maihin.
- ✓ Osoittaa kehitysmaiden ilmastotoimiin aidosti uutta ja erillistä rahoitusta, jota ohjataan tasapuolisesti ilmastomuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen, sekä nostaa Suomen ilmastorahoituksen tasoa Pariisin ilmasopimuksen mukaisesti.
- ✓ Nostaa kansalaisjärjestöjen kehitys yhteistyön rahoitus 15 prosenttiin varsinaisesta kehitys yhteistyöstä ja mahdollistaa monimuotoisen kansalaisyhteiskunnan toiminta kehityskysymysten parissa.
- ✓ Raportoida kuinka kehityspolitiikan tavoitteet ja kansainvälisesti sovitut tuloksellisen toiminnan pelisäännöt kuten avoimuus, tilivelvollisuus ja kehitysmaiden omistajuus toteutuvat kaikessa kehitys yhteistyövaroin rahoitetussa toiminnassa.
- ✓ Edellyttää, että yksityisen sektorin tuessa noudatetaan tuloksellisen kehitys yhteistyön pelisääntöjä ja YK:n liike-elämää ja ihmisoikeuksia koskevia periaatteita sekä vahvistetaan kehitysmaiden verotuskykyä.

15 Vuoden 2016 osalta ulkoministeriön laskelmien odotetaan valmistuvan syyskuun aikana, kun toteutuneet maksatukset raportoidaan OECD/DAC:ille sekä Euroopan unionille.

16 TAE2012: 41,6 miljoonaa euroa; TAE2013: noin 64 miljoonaa euroa; TAE2014: noin 93 miljoonaa euroa.

17 Ulkoministeriö, 25.8.2017, sähköposti, OECD DAC ODA-raportoinnissa tarkentunut luku

18 Vuoden 2018 budjetin osalta luvut ovat 10.8.2017 julkaistun VM:n ehdotuksen mukaisia